
Nu moet de lezer telkens naar de bijbehorende noot zoeken om helder te krijgen in welk jaar hij is aangeland – niet onbelangrijk, gezien de snelle ontwikkelingen. Helaas echter wordt met deze citaten te weinig analytisch omgegaan. Zij fungeren hoofdzakelijk als illustraties. Jammer. –

¶ Tjalling Doesburg, *Ontsloten huis. Op zoek naar de zin van het raadselachtig bestaan*, uitgave in eigen beheer, Katwijk 2014, 276 pagina's, ISBN 978 90 821947 08, bestelbaar bij de auteur, (tjdoesburg@ziggo.nl), €15,50 incl. porto.

¶ Gert van Klinken

Dit is een gevoelig en opmerkelijk boek. Gevoelig, omdat er vrijmoedig wordt gesproken over problematiek binnen een gezin en binnen een huwelijk. Bijzonder, omdat het boek geschreven is door een gereformeerd predikant. Egodocumenten over het intieme leven hebben in de afgelopen decennia een hoge vlucht genomen. Het is echter zeldzaam om dit genre beoefend te zien door een protestantse auteur, die bovendien goed thuis is in de kerkgeschiedenis.

Tjalling Doesburg werd geboren in 1931 in het Drentse Annerveenschekanaal, een lintdorp dat economisch georiënteerd was op de Groninger Veenkoloniën. De bakkerij van zijn ouders verhuisde na enige tijd naar Appingedam. Deze jeugd en dat wat erop volgde worden door Doesburg uit het geheugen beschreven. Wanneer men deze memoires vergelijkt met kerkhistorische beschrijvingen van gereformeerde gemeenschappen in Drenthe en Groningen, dan vallen enkele overeenkomsten en verschillen op. Het kerkelijk leven, de sociale achtergronden, de impact van de Tweede Wereldoorlog en de emanciperende functie van het onderwijs zijn in de gereformeerde historiografie bekende onderwerpen. Anders staat het met de meer persoonlijke thema's. Doesburg roert de gebrekkige communicatie aan in het gezin, de impact van kindersterfte, de vervreemding tussen vader en zoon, verlatingsangst, seksuele problematiek. Het soms harde realisme van deze beschrijvingen roept herinneringen op aan de gereformeerde jeugd van Jan Wolkers, maar die schreef erover toen hij jonger was en al weg uit de protestants-christelijke wereld. Niettemin vallen er overeenkomsten aan te wijzen. Net als Wolkers lijkt Doesburg te menen

dat zaken die eerder onderbelicht bleven óf van een 'hogere' betekenis werden voorzien, verteld moeten worden in hun alledaagse en soms letterlijk naakte waarheid. Hoewel het te ver gaat om te zeggen dat op deze onderwerpen in de gereformeerde wereld een taboe rustte (er wordt, hoewel voorzichtig, naar verwezen in de protestants-christelijke literatuur van het Interbellum en later) is het opmerkelijk hoe expliciet Doesburg hierover schrijft. Met uitzondering van de slotparagraaf 'veranderd geloof' ziet hij af van een religieus duidingskader.

Net als bij Wolkers (en, in andere stijl: Aleid Schilder) is wat Doesburg beschrijft herkenbaar voor wie het geschilderde milieu uit eigen ervaring kent. Rest de vraag waarom het ietwat ruige realisme van dit boek betrekkelijk uitzonderlijk is uit de pen van een predikant, die deze praktijk toch uit eerste hand kent. Valt hier een verband te leggen met de verplichting die predikanten en ouderlingen bij het aanvaarden van hun ambt aangaan, om over het intieme leven van anderen stilzwijgen te bewaren? Is zo onbedoeld een neiging bevorderd om kerkgeschiedenis te stileren, door de gevoeligste pijnpunten uit het private leven eruit weg te filteren? Pijnpunten die doorgaans pas expliciet benoemd worden wanneer de schrijver de nodige kritische afstand heeft genomen van het protestantisme?

Wat daarvan zij, Doesburg heeft een boek geschreven dat aanzet tot reflectie. In de al genoemde slotparagraaf gaat hij daar expliciet op in. Hij maakt daarin duidelijk dat de wereld van religie en geloof in de loop van zijn leven minder gesloten is geworden, minder het alomvattende systeem dat het in zijn jeugd ooit was. De validiteit van het exacte wereldbeeld staat op hoofdlijnen niet langer ter discussie (wat voor Doesburg de erkenning impliceert dat godsdienst product is van de menselijke cultuurgeschiedenis). Bij fysiek of psychisch lijden betekent dit dat de protestantse geloofsovertuiging niet het enige (hoewel soms nog wel: het laatste) anker is. Inzichten en toepassingen uit de sociologie, psychologie, farmacologie etc. worden effectief toegepast, en juist dat effect blijft niet zonder gevolg op de gelovige. Naast de algemene kennis van wetenschap en cultuur blijft godsdienst blijft Doesburg terug grijpen op religie, als een mogelijkheid naast andere om de menselijke potentie te realiseren. 'Religies zijn zingevingssystemen', zo concludeert hij, 'waaronder voor mij de christelijke